

מיכאיל נְעִימָה

הדיפלובנק

לאחר שקיבל את התשלום, לחץ את יד הקונה, ובירך על העסקה, התחרט אבו־שאהין חרטה עצומה. הוא חש כאילו ההר שעליו ניצב נשטט תחתיו וליבו צנח בחטף מטה. מבטו התעצב ונשמתו כמעט נעתקה, בעיקר כאשר ראה את העדר המתרחק ממנו לאיטו. הקונה הלך בראש העדר, מזרוז בשפה המובנת לתיישים. מאחוריו הלך בנו של הקונה, ונהג את העדר פעם במקל ופעם באבנים. העדר התרחק והתכנס בין סלעים שהתגבהו זה על גבי זה. אבו־שאהין ידע כי בעוד כמה דקות ייעלם מעיניו מראהו לנצח, והקונה יובילו למחוזות רחוקים. הפעמון על צוואר ה"חִימור", מנהיג העדר, צילצל בקול נקי וגבוה. אבו־שאהין התנער במקומו, וכאדם שנעקץ רץ לכיוון העדר. הוא נופף בשטרות הכסף שקיבל בעבורו וצעק בכל כוחו: "עצור! בבקשה ממך עצור! רגע, רק רגע!". העדר עמד מלכת. כשהדביק אותו, רץ אבו־שאהין אל ה"חִימור", אחז באחת מקרניו, שיקע את מבטו בעיניו, ומיד החל לנשקו בתשוקת אוהב עזה. הדמעות זלגו בשטף על לחייו. בגופו החסון חלפה צמרמורת, ורק קול בכיו נשמע מקוטע ורועד: "סליחה חימור! סליחה אוהב ליבי! זוהי הנשיקה האחרונה לכל רעיך ורעותיך ... אלוהים איתך, חִימור".

הקונה הופתע מן המחזה, ונדמה היה לו שאבו־שאהין שב על מנת לבטל את המכירה, אשר הושלמה בהתאם לכל הכללים המוסכמים, או שמא, חשב, בכוונתו לבקש תוספת תשלום. אבו־שאהין, שניחש את מחשבתו של הזר, הרגיע אותו ואמר כי מעולם לא חזר בו ממכירת עז, גדי או תיש, או כל דבר אחר, לאחר שנתן את ברכתו. גברים מחויבים למלתם, וכבודו חשוב לו יותר מכל ממון עלי אדמות. אבל ... את הלב אי אפשר למכור או לקנות. כל שביקש הוא להביע את אהבתו לבהמות הללו, שאותן גידל וליווה כמשך חודשים ושנים, כמו רבות כמותן שגידל מאז ירש מאביו את משלח היד. עם פרידתו מן העדר התקשה

[דיפלובנק: הכלאה משובשת של המלים "דיפלומה" ו"בנק". בערבית: אלבנכארוליא]

אבו־שאהין להיפרד ממקצועו. הוא איחל הצלחה לִזְרַב בפעם השנייה והשלישית, והמתין נטוע במקומו עד שהעדר נעלם מאופק מבטו.

השמש שקעה אל הים, ואבו־שאהין שבור הלב ירד מן ההר לעבר הכפר, בידו מקל ועל כתפיו ילקוט עור ובו צידת יומו אשר לא טעם ממנה. עם כל צעד שעשה נפרד אבו־שאהין מן העפר והאבנים תחת סנדליו, מן הסלעים אליהם נהג לכוון את מבטו, מן הקוצים שקרעו את מכנסיו ודקרו את עור גופו, מן המעיינות שממימהם לגם ומן הציפורים שהרטיטו את ליבו בזמרתן. כל אלו היו החוליות החיות בעמוד השרדה של עולמו במשך שבעים־ושלוש שנותיו. פניו היו מיוסרות והוא חש קושי רב להיפרד מעליהם.

בדרכו חזרה אל הכפר חלף אבו־שאהין על פני מכלאת הצאן השוכנת על גבעה במורד ההר. כשדימה לעצמו כי זו תישאר מעתה נטושה לנצח, שבו הדמעות וזלגו מעיניו. הוא נזכר בימים ובלילות שבילה במכלאה או בסביבתה, ובחלב, בגבינה, בחמאת השמנת, בשיער ובגללים שיצאו מפתחה. עיניו נפלו על הקדרות והדללים הסדורים מתחת לעץ העוזרד, ולצידם ראה את מיטתו המקופלת המונחת על שטיח שחור. גרונו יבש מצער. הוא השליך עצמו על האדמה מלוא קומתו, וחש כי לא ימצא בו עוד את הכוח לקום בעצמו. מה גדול היה תימהונו כשלפתע הבחין בכלבו הרובץ כמה צעדים ממנו. גל העצב שהציף אותו מאז מסר את עדרו האהוב לאדם זר תמורת חופן של שטרות כסף מרוטים, השכיח ממנו את הכלב והוא לא הבחין איך זה השתרך אחריו בעת שירד מן הפסגה. אבו שאהין הורגל למבט של כלבו הנאמן. הוא התיישב, ניגב בשרוול העֵבֵאִיָה את הזיעה שניגרה ממצחו, פשט את ילקוטו מעל כתפו, פרש את כל תכולתו לפני הכלב ואמר:

”נמרוד, אתה ראוי לצידה הזאת יותר ממני. פעמים רבות השגחת על העזים וגירשת את הזאבים ונותרת ער כל הלילה. מעתה לא נהיה עוד ערים כל הלילה, ושוב לא נגרש זאבים. בר מזל אתה, כלב, שלא נאלצת כמוני להחריב את ביתך במו ידיך, כדי שבנך ירכוש פיסת נייר המכונה ”פלובנק”.

אולם הכלב, שחש בליבו את עצב בעליו, לא נגע במזון. אבו שאהין קם על רגליו, נכנס אל מכלאת הצאן, נטל שלושה חופנים גדולים של גללים מעורבים בחול והניחם בילקוטו. הוא תלה את הילקוט על כתפו, הסתובב אל כלבו ואמר:

”הבה נלך, נמרוד”.

אבו שאהין נכנס לביתו בדלת האחורית ומצא את אשתו מלבה אש ומעליה

קדירת בישול. הוא השליך את שטרות הכסף מול פניה בלי לברך אותה לשלום. האש כמעט אחזה בכמה מהשטרות, אבל אָס־שאהין תפסה אותם בתנועה מהירה ופרצה בצעקות וגידופים:

"יגדע אלוהים את פרנסתך ויבלו ידיך! האם הכסף שייך לאויבך שאתה זורק אותו לאש! או שמא גנבת אותו?"

"לא אלוהים יגדע את פרנסתי, אלא את ובנך שאהין, גברת אָס־שאהין".

"אמור לי: מנין הבאת את כל הכסף הזה?"

"גנבתי אותו".

"וממי גנבת אותו?"

"מלבי, מרם לבי. גנבתי אותו כדי להשביע את רצונך ואת רצון בנך, גברת

אס־שאהין".

"אלוהים לא ישבע רצון ממך. המכרת את העזים?"

"מכרתי אותן".

"בכמה?"

"בחמשת אלפים".

"יתן לך אלוהים בריאות! השבח לאל! נפטרת מכל הגללים והשיער".

"בכי עליהם בדמך, גברת אס־שאהין".

"מי יתן ואבכה עליך בכבוד ריבון העולמים".

"שמרי את דמעותיך לפלובנק".

"דיפלובנק חכם שכמוך, צח הלשון! דיפלו־בנק! כמה פעמים לימדתי אותך

איך הוגים זאת ולא למדת? לעולם לא תצליח ללמוד".

"שדים אדומים... שטנים שחורים... לא נורא. הדבר החשוב הוא שאת תהפכי

מהיום לגברת, ובנך יהפוך לאַפְנֵדִי. את לא תתביישי יותר בבעלך, ובנך לא

יתבייש באביו רועה העזים מפסגות ההרים".

"ודאי... ודאי! אהפוך לגברת. אָס־נבהאן לא תהיה טובה ממני. ואילו

שאהין יהפוך לאדם חשוב לאחר שיקבל את הדיפלובנק. זרת אחת שלו תהיה

שווה אלף מונים מאבן מראד אלת־נין ושכמותו, ואילו אתה תוכל להשתחרר מן

האוכף, העֶבְאִיה והסנדלים. האנשים לא יטילו בנו דופי בשל השיער והגללים.

ושאהין – שיום אחד יהיה אולי שר – לא יתבייש, ולא יאמרו עליו כי הוא בנו

של רועה צאן. אפילו אם לא יישאר לך דבר על פני האדמה מלבד התקרה אשר

מעל לראשך, לא תתחרט על הכסף שהוצאת עבור לימודיו".

"הנה, הפרוטה האחרונה שאני מחזיק עוברת עתה לידיך. לא נשאר אלא הבית והכרם. ייתן לנו אלוהים את ברכתו, גברתי אם־שאהין, יברך את שאהין, ואת הפלובנק ... אמן!"

חלפו חמש שנים מאז היגר שאהין למחוזות אמריקה. לפני שעזב לשם, ולאחר שקיבל את הדיפלומה שלו, ניסה, לשווא, במשך שנתיים וחצי לחפש עבודה, ולא עלה בידו לקבל את המשרה שביקש כפקיד בשירות המדינה. חומר הלימוד שבו מילא את כרסו לצורך קבלת הדיפלומה לא הכשיר אותו לעבודה שתוצאה את גאוותו וגאוות השווא על הדיפלומה. את המשרות הקטנות והמשפילות לא שקל כלל, שכן "הן אינן הולמות את ידיעותיו". כך היה עד שהחליט להגר. כדי להבטיח את הוצאות הנסיעה, נאלץ אביו המסכן, בלחצם הכבד של שאהין ואמו, למכור את הכרם. האם לא הפסיקה לנחם את עצמה ואת בעלה כי יום יבוא ושאהין יפצה אותם עשרת מונים, עת ישוב אליהם עתיר הון וירומם אותם מעל לנישאים שבתושבי הכפר. אחרי ככלות הכל, האין הוא בעל דיפלובנק? כל אימת שחזר אבו שאהין והשמיע באוזניה את האימרה הרווחת: "אין גשם ללא עננים", היתה אם שאהין מכנה את בעלה קרקרן וצווחן.

יום אחד שהה אבו־שאהין בביתו בגפו, ובעת שחלף מבטו מתמונתו של שאהין על הקיר אל תעודת הדיפלומה התלויה במסגרת מוזהבת על הקיר ממול, בא הדוור והביא אליו מכתב. הוא זיהה מיד כי זה נשלח מבנו יחידו שבניכר. לאבו שאהין היתה שליטה מסוימת בקריאה ובכתיבה. הוא פתח את המכתב ומצא בו בקשה דחופה למשלוח כסף על מנת ששאהין יוכל לחזור למולדתו ולביתו, לפי שהתנאים במחוזות הגירתו טפחו על פניו. לא היה מה להתפלא על כך, שהרי המשורר אמר זה מכבר כי "לנו הידע, ולעמי הארצות – ההון".

אבו שאהין החריש ארוכות. הוא גירד בראשו ובסנטרו שהצמיח שיער אפור וסמיך, נאנח אנחה עמוקה, ושב להתבונן בדיפלומה שבתוך מסגרתה המוזהבת. לאחר דקה ניגש אל התעודה, הסיר אותה מן הקיר ופירק אותה ממסגרתה. הוא נטל את ילקוטו, רוקן אותו מן הגללים, ואירגן אותם שורות־שורות על גבי לוח הזכוכית שהגן על התעודה מפני חול ואבק. את התעודה השיב אל המסגרת ותלה אותה על הקיר. הגללים כיסו אותה בשלמותה. אבו־שאהין נטל דף נייר, מעטפה ועט, וביד רועדת ובשפתו הפשוטה כתב את הדברים הבאים:

"בני שאהין! זה כל הכסף שהותרת והותרה לי הדיפלומה. אני שולח לך אותו כדי שתשתמש בו לצורך חזרתך אל מחוזות ארצך. אם לא תעשה כן, הישאר במקומך. שלום."

הוא קיפל את המכתב סביב שתי שערות משיער התיש ושני גללים שכתש עד דק. אחר כך לקח את המכתב לבית הדואר ושלח אותו בדואר רשום. כלבו השתרך בעקבותיו, תשוש מזקנה כמוהו. כשחזרו שניהם אל הבית יגעים מצער ומתשישות השליך אבו שאהין את מקלו הצידה, רכן מעל הכלב, ליטף את שיער ראשו ואמר: "הנה נמרוד! נקמתי את נקמתי ואת נקמתך בדיפלובנק!"

מערכת יהודה שנהב־שהרבני